

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2025. május 7.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal** kell javítani az alábbiak szerint.

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

- ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontveszteség érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

- ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

- ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot. A korszakokat határoló – **kötőjellel összekapcsolt** – évszámok egy időbeli elemnek számítanak.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A **rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni** az ún. **általános (K1)** és a **konkrét (K2) történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (K2) és a hosszú, illetve a komplex esszéknél (K3) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszéknél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
--

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. *✓F1* ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; *✓✓F1* ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; *✓F1* és *✓F1* külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni a történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre adott részpontokat (pl. *✓E1*).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Az ókori Róma (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) Antonius
- b) Actium / Aktion
- c) principátus (Elfogadható még: principatus.)
- d) 1., 2., 5., 6.
- e) 3.

2. A középkori egyház (Összesen 4 pont.)

- a) Az egyház vezetésének kérdése. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- b) Székhely: Konstantinápoly / Bizánc (Elfogadható még: Constantinopolis, Büzantion.)
Tisztség: pátriárka (Elfogadható még: patriarcha.)
(Elemenként 0,5 pont.)
- c) Az arabok elfoglalták ezeket. / Az iszlám terjeszkedése miatt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- d) 1054 (0,5 pont)
- e) 2. (0,5 pont)

3. Anjou-kori Magyar Királyság (Összesen 4 pont.)

a)

1.	2.	3.
C	B	A

(Helyes sorrend: 1 pont.)

- b) Nápoly (0,5 pont) *(A Nápolyi Királyság nem elfogadható válasz.)*
- c) Megerősítette az Aranybullát. / Összehívta az országgyűlést. / Törvényeket adott ki. / Kötelezővé tette a kilenced szedését. / Bevezette az ősiség törvényét. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- d) perszonálunió (0,5 pont)
- e) 1370 (0,5 pont)
- f) Balkán (Elfogadható még: Havasalföld / Moldva / Szerbia / Bosznia / Dalmácia / Bulgária / Halics / Baltikum / Litvánia / Velence.) (0,5 pont)

4. A kora újkori Magyarország gazdasága (Összesen 4 pont.)

Árucikk	Sorszám
a) bor	2.
b) szarvasmarha	5.
c) luxuscikkek	3.
d) fémek (arany, ezüst, réz)	1.
e) textiláru	3. 4.

(Az e) feladatrészeire adott válaszok fordított sorrendben is elfogadhatóak.)

(Elemenként 0,5 pont.)

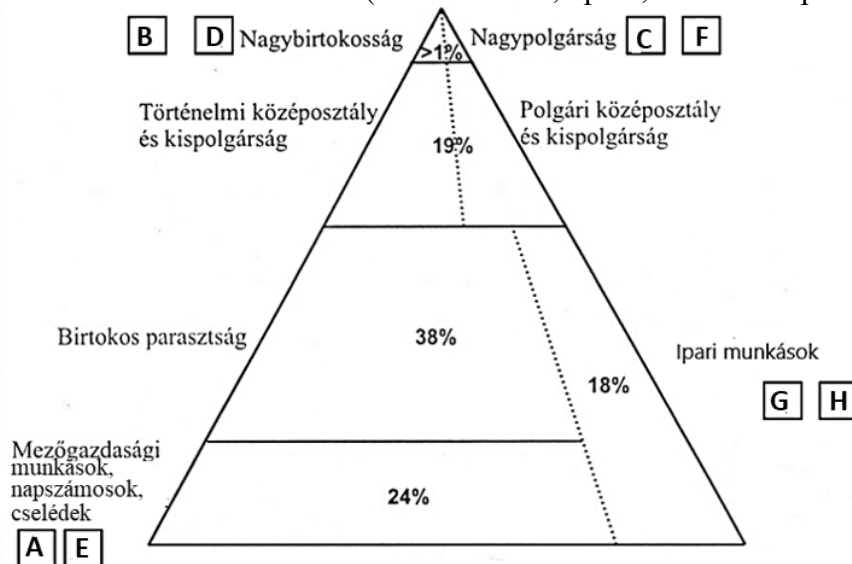
- f) (Az európai munkamegosztás következtében) jelentős mennyiségű iparcikk áramlott be. / Hiányzott a szükséges tőke. / Hiányzott a szabad munkaerő. / Nem volt szabad verseny. / Szűk volt a piac. / Nem bontakozott ki a kapitalizmus. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

5. Francia forradalom (Összesen 3 pont.)

- a) jakobinusok / hegy párt (0,5 pont)
 b) királypártiak / monarchisták / royalisták / az abszolutizmus hívei / ancien régime hívei (0,5 pont)
 c) 2., 4. (Elemenként 0,5 pont.)
 d) Rousseau (0,5 pont)
 e) 3. (0,5 pont)

6. Az ipari forradalom első hulláma (Összesen 4 pont.)

- a) 3. (0,5 pont)
 b) 2. (0,5 pont)
 c) 3. (0,5 pont)
 d) textilipar (0,5 pont)
 e) Keresletet / (felvevő)piacot teremtett.
 Ösztönözte a hatékonyabb termelést.
 (Olcso) munkaerőt biztosított. (A három válasz közül bármely kettő, bármely sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadható.) (Elemenként 1 pont.)

7. A dualizmus társadalma (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Az egyes társadalmi rétegeknél szereplő betűjelek fordított sorrendben is elfogadhatóak.

8. Az első világháború (Összesen 4 pont.)

Állítások	A)	B)	C)	egyik sem
a) A magyar állam megtiltotta a belföldi kereskedelmet egyes termékekkel.				X
b) Az antant blokádjá ellenére a központi hatalmak tengeren is tudtak más országokkal is kereskedni.	X			
c) Magyarországon nem minden esetben határozhatták meg az árakat a kereskedők.		X		
d) A központi hatalmak legerősebb tagja élelmiszerhiányban szenvedett.	X			
e) A szláv népek közötti együttérzés a gyakorlatban is megjelent.			X	
f) Az Osztrák–Magyar Monarchia belső piaca a háború ellenére is működött.		X		

(Elemenként 0,5 pont.)

g) Az Osztrák–Magyar Monarchia fegyver és lőszer nélkül vereséget fog szenvedni (ami Németország vereségét is jelenti). / Azért, mert (Németország /a Német Császárság és az Osztrák–Magyar Monarchia) szövetségesek voltak. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

9. Holokauszt Magyarországon (Összesen 4 pont.)

a) 1., 4., 6. (Elemenként 0,5 pont.)

b) 1. gettó(k) / gettósítás 4. deportálás(ok), 7. munkaszolgálat (Elemenként 0,5 pont.)

c) Arra, hogy a deportálás / a zsidóellenes rendelkezések miatt nem váltottak ki jelentős felháborodást / ellenállást. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

10. A hidegháború (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítások	A)	B)	C)	mind-három	egyik sem
a) Közvetlenül kerültek szembe egymással a két szuperhatalom katonai erői.			X		
b) Csak az egyik szuperhatalom hadserege vett benne részt közvetlenül (nemzetközi parancsnokság alatt).	X				
c) A két korábbi legnagyobb gyarmatbirodalommal rendelkező hatalom is beavatkozott a konfliktusba.		X			
d) Végül nem torkollott fegyveres összecsapásba.			X		
e) A szuperhatalmak helyi szövetségesüket támogatták a konfliktusban.				X	
f) A konfliktus kimenetele okozta a hidegháború végét.					X
g) Évtizedeken át húzódó helyi háborúk sorozatának egyik állomása is egyben.		X			
h) Kemenetele nem változtatta meg a szuperhatalmak közötti erőviszonyokat.				X	

11. A piacgazdaságra való áttérés (Összesen 8 pont.)

a) 1., 4. (Elemenként 0,5 pont.)

Állítások	Források betűjele	
b) Az, hogy az állam a bevételeinél jelentősen többet költött, a pénz túlkínálatát eredményezte.	D	A
c) A tulajdonviszonyok átalakítása enyhítette az állam kamatterheit.	B	D
d) A lakosság csökkenő jövedelemszerző képessége fokozta az államháztartás hiányát a rendszerváltoztatást közvetlenül követően.	C	D
e) A külföldi vállalatok megjelenése egy idő után növelte a munkaerő iránti keresletet.	B	C

(A betűjelek egy-egy sorban fordított sorrendben is elfogadhatók.) (Elemenként 0,5 pont.)

f) Ösztönzi a befektetést / exportot / fogyasztást. / Elértékelteti a hiteleket. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, illetve más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

g) Visszafogja a megtakarítást. / Csökkenti a vásárlóerőt. / Csökkenti a fogyasztást. / Drágul az import. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, illetve más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

h) A forint vásárlóereje nőtt. / Az árak csökkentek. / Deflációt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

12. Az európai integráció (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

a) Nagy-Britannia / Az Egyesült Királyság csatlakozott. / A brit gazdaság jelentős volt. / Az integráció ettől kezdve magában foglalta a legnagyobb európai gazdaságokat / az összes európai középhatalmat. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) Az elmaradott térségek / országok gazdasági felzárkóztatására szánt összegeket. / A kohéziós / strukturális alapot. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) Németország (újra)egyesítése. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A felvilágosodás világképe

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a felvilágosodás világképét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a felvilágosodás a 17. századi Angliában / Németalföldön bontakozott ki, vagy a 18. században zajlott Nyugat-Európában / Franciaországban.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. felvilágosodás, természettudomány, tapasztalat / empirizmus, ész / racionalizmus.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Newton a tapasztalatokból indult ki; Newton szerint ismereteket csak a tapasztalat által szerezhetünk; törvényekkel leírhatóak a jelenségek; a természet törvények szerint működik), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a természetet megismerhetőnek gondolták; elvetették a tekintélyelvűséget; elterjedt az empirizmus; a tudományosság kritériuma a megismételhetőség lett; önálló / az egyháztól független természettudományos gondolkodás jött létre).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a forrásrészlet szerint a teremtéssel az Úr bevégezte munkáját, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Isten a felvilágosult gondolkodók szerint a mindennapi életbe nem avatkozik be; megjelent a deizmus / ateizmus).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a felvilágosodás az emberi gondolkodást / az ész helyezte a középpontba, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a korábbi világképet kritika alá vették; a világot teljesen megismerhetőnek vélték; az embert nevelhetőnek / taníthatónak tekintették; elterjedt a racionalizmus).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy egyes felvilágosult gondolkodók támadták / bírálták az egyházat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kétségbe vonták a Biblia természetére vonatkozó állításait; babonaságnak tartották az egyház bizonyos tanításait; a vallásban/egyházban az elmaradottságot látták; a gondolkodók többsége vallásos maradt; vallási türelmet hirdettek; bíralták az egyház világi befolyását; önálló / az egyháztól független természettudományos gondolkodás jött létre; elvetették a tekintélyelvűséget).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. A világgazdasági válság

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a tőzsde és a bankok helyzetének és a világgazdasági válságnak az összefüggéseit mutatja be az Egyesült Államokban. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a válság 1929-ben bontakozott ki, és rögzíti, hogy a tőzsde New Yorkban működött.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. tőzsde, részvény, bank, vállalat / vállalkozás / befektetés.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a válság kibontakozását megelőző időszakban sokan vásároltak részvényeket / jelentős méreteket öltött a spekuláció; sokan hitelből vásároltak részvényeket / spekuláltak; a Szövetségi Bank figyelmeztetett / a karikatúra alkotója utalt a spekuláció veszélyeire), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. emiatt gyorsan emelkedtek a részvények árai; a részvényárak növekedése növelte a befektetési kedvet; tőzsdei buborék alakult ki).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a válság éveiben sok bank függesztette fel tevékenységét / ment csődbe, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a bankok is részvényekbe fektettek; a tönkrement részvényesek nem tudták visszafizetni a hiteleket; a tőzsde összeomlása után bankpánik alakult ki; visszaesett a hitelezés; a bankok nem képeztek tartalékokat).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a válság a tőzsde összeomlásával robbant ki, és megmagyarázza ezt (pl. a részvényárak zuhanni kezdtek; egyszerre sokan akartak megszabadulni az elértéktelenedett részvényektől).	0–3
	E2 Rögzíti a válságnak a tőzsdével vagy a bankokkal összefüggő valamely – a forrásokban nem szereplő – következményét (pl. számos vállalat ment tönkre; a nemzetközi hitelezés is leállt; később az állam szabályozta a bankok működését), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a vállalatok nem tudták visszafizetni a hiteleket; leálltak a befektetések; a válság világméretűvé szélesedett; a bankokat később tartalékok felhalmozására / biztosítási alap létrehozására kötelezték).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Az egyházi intézményrendszer I. (Szent) István korában (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az egyházi intézményrendszer kiépítését és politikai szerepét mutatja be I. (Szent) István király korában. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti I. István uralkodásának kezdetét: 997 / 1000 és végét: 1038.	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. nyugati kereszténység, püspökségek, Esztergom).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. keresztény / katolikus, egyház, püspök / érsek, templom.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tized, egyházmegye / püspökség, kolostor, szerzetes.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a királynak kell megvédenie az egyházat; a király segítse az egyház térítő tevékenységét; az egyház támogatta a királyi hatalmat; Szent István a kereszténység fenntartására intette fiát), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyarság keresztény hitre térítése az állam és az egyház közös munkája volt; az uralkodó törvényekkel segítette a keresztény hit / szokások elterjedését / betartását; az esztergomi érsek koronázta a királyokat; a püspökök a királyi tanács tagjai voltak; az állami és az egyházi hatalom összefonódott; az egyházszervezés az államszervezés része volt; Magyarország csatlakozott a nyugati / keresztény kultúrkörhöz; az egyházszervezés növelte az uralkodó tekintélyét.)	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a kép arra utal, hogy a királyi pár templomokat építtetett / egyházat alapított, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király földet / javakat biztosított az egyház működéséhez; az uralkodó ezzel is hozzájárult a kereszténység elterjedéséhez; minden tíz falunak kellett egy templomot építenie; világi főurak is alapítottak templomokat; Gizellával együtt érkeztek térítők / a Gizellával kötött házassága is elősegítette a kereszténység terjesztését; István apostoli király volt).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy István törvényben rendelte el a böjtöt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kereszténység felvétele új szokások bevezetését is jelentette; a kereszténység felvétele hatalmi szóval történt; a királynak apostoli hatalma / papi szerepe volt; törvények segítették a kereszténység terjesztését).	0–3
	F4 Rögzít egy tényt a forrással kapcsolatban (pl. az egyháznak oktatói szerepe volt; az oktatás elsősorban a papság utánpótlását biztosította; a papság eredetileg külföldiekből állt / magyar papokat neveltek; az oktatás antik hagyományokra épült), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az egyház a hit	0–3

	mellett a latin / antik kultúrát is megőrizte; az egyház képviselte az írásbeliséget; a püspökségek mellett káptalanok alakultak; a káptalanok okleveleket bocsátottak ki; az uralkodónak szüksége volt képzett hivatalnokokra).	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti az egyházszervezés egy lényegi elemét (pl. egyházmegyét / püspökségeket – és érsekségeket hozott – létre; plébániahálózatot épített ki), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az egyházszervezésre a pápa hatalmazta fel / a koronázással kapott felhatalmazást; a magyar egyház független volt a Német-római Birodalom egyházától; az egyházmegyéknek birtokokat adományozott; tíz falunak kellett egy-egy templomot építenie, kötelező volt a templomba járás).	0–3
	E2 Rögzíti a tized bevezetését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a földművesek terményeik egy tizedét az egyháznak adták; ezzel biztosította az egyház fenntartását).	0–3
	E3 Rögzít egy tényt a magyarországi szerzetesekkel kapcsolatban (pl. bencés szerzeteseket hívott az országba; Pannonhalma volt az első bencés kolostor; kezdetben keleti szerzetesek is voltak az országban), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szerzetesek nem tartoztak a püspökök fennhatósága alá; a szerzetesek nagy szerepet játszottak a hit / a latin kultúra / a földművelési ismeretek terjesztésében; a keleti szerzetesek a bizánci / a nyugati szerzetesek a német befolyást erősítették; István elkötelezte magát a latin kereszténység mellett).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Magyarország népessége 1945 és 1980 között

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Magyarország népességszámának és etnikai viszonyainak változását mutatja be 1945 és 1980 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két időbeli jellemzőjét (pl. a svábok /németek kitelepítése 1946-ban kezdődött, az abortusz feltételeinek szigorítására a Rákosi-korszakban került sor, az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése 1956. november 4-én kezdődött, a Kádár-korszak 1956-ban vette kezdetét; az 1960-as / 1970-es években került sor családpolitikai intézkedésekre).	0–2
	T2 Megállapításai Magyarországra vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. népesség, halálozások / születések száma, átlagos élettartam, kisebbség / nemzetiség.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kitelepítés, lakosságcsere, kollektív bűnösség, svábok.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a csecsemőhalandóság csökkenését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez a javuló egészségügyi ellátással / a kötelező védőoltásokkal magyarázható; emiatt is nőtt a születéskor várható átlagos élettartam).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. a filmhíradó a svábok / németek ellen uszított; a svábokat ellenszenvesnek / a magyarok ellenségeinek mutatta be; kollektíven bűnösnek tekintette), és megállapítja, hogy a németek / svábok jelentős részét – alapvető jogaikat megsértve – kitelepítették Magyarországról.	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. szigorították a terhességmegszakítás feltételeit; a terhességmegszakítás csak orvosi indokkal volt lehetséges), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel a születések számát akarták növelni; a születések száma ennek hatására átmenetileg nőtt).	0–3
	F4 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. a kivándorlók többsége férfi volt; a kivándorlók legnagyobb része a fiatalok közül került ki; sok tízezer / nagyjából 200 ezer ember hagyta el az országot), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a forradalom résztvevői a megtorlás elől menekültek; sokan reménytelennek érezték az ország helyzetét; ez a következő években tovább csökkentette a születések számát / mérsékelte a népesség növekedését).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy ebben az időszakban nőtt a népesség, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a növekedés üteme lassult; a háború után regenerálódott a népesség; a születések száma általánosságban csökkent, míg a halálozások száma összességében stagnált / a születési ráta meghaladta a halálozási rátát; 1980 után a népesség csökkenni kezdett; a tárgyal	0–3

	korszakban kb. 9 / 9,2 millióról több mint 10 / 10,7 millióra nőtt a népességszám).	
	E2 Rögzít egy további, a forrásokban nem szereplő demográfiai összetevőt (pl. az 1960-as években gyors volt a születések számának csökkenése; az 1970-es években átmenetileg megugrott a születések száma; a férfiak körében növekedni kezdett a halálozások száma; az átlagos élettartam általánosságban nőtt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a születések számának csökkenése az egész fejlett világban jellemző / összefügg a nők helyzetének változásával; a Kádár-korszakban családpolitikai intézkedésekkel igyekeztek ösztönözni a gyermekvállalást; az 1970-es évekre nőtt fel a Ratkó-korszak nagy létszámú nemzedéke; a romló halálozási adatok oka az egészségtelen életmód volt; az élettartam növekedése a javuló életkörülmények következménye volt).	0–3
	E3 Rögzít egy lényeges tényt az etnikai viszonyokra vonatkozóan (pl. jelentősen csökkent / alacsonnyá vált a nemzetiségek aránya; a nemzetiségek pontos számát nehéz megállapítani / sokan titkolták nemzetiséghez tartozásukat; a cigányság száma / aránya növekedett), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemzetiségek arányának csökkenését a visszacsatolt területek elvesztése okozta; a csehszlovák–magyar lakosságcsere is csökkentette a nemzetiségek / szlovákok arányát; a kommunista ideológia elítélte a nacionalizmust; a cigányok körében magas volt a születések száma a teljes lakossághoz képest; a cigányok létszámának növekedése javuló életkörülményeikkel is összefüggött).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. Magyarország területének változásai a 20. században (komplex – korszakokon átívelő)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország területének változásait mutatja be a 20. század folyamán a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két lényeges dátumot (pl. forradalom: 1918. október 31., padovai fegyverszünet: 1918. november 3., Tanácsköztársaság: 1919. március–augusztus, trianoni békediktátum: 1920. június 4., soproni népszavazás: 1921, első bécsi döntés: 1938, Kárpátalja megszállása: 1939, második bécsi döntés: 1940, Jugoszlávia megtámadása: 1941. április, magyarellen es atrocitások: 1944–1945, párizsi béke: 1947).	0–2
	T2 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. trianoni Magyarország, Felvidék, Kárpátalja, Erdély, Délvidék, Sopron, Észak-Erdély).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. fegyverszünet, béke, megszállás, határ / népszavazás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tanácsköztársaság / Tanácsköztársaság, bécsi döntések, demarkációs vonal, revízió.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a térkép vázlat egy lényegi elemét (pl. a belgrádi egyezmény egy déli / délkeleti demarkációs vonalat jelölt ki; a csehszlovák csapatokkal szemben is kijelöltek demarkációs vonalat; a Vix-jegyzék a Tiszántúlon semleges övezetet jelölt ki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ország területének jelentős részét szerb, román, francia és cseh csapatok szállták meg; az antantes csapatok nem tartották tiszteletben a demarkációs vonalakat; a Károlyi-kormány nem fejtett ki érdemi katonai ellenállást / csak a székely hadosztály fejtett ki érdemi ellenállást; a szomszéd államok kész helyzetet kívántak teremteni a béketárgyalásokra a megszállással).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. a Vörös Hadsereg kivonul az elfoglalt északi területekről; a visszavonulásért cserébe a Tiszántúl kiürítését remélik), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Tanácsköztársaság az északi hadjárat során visszafoglalta a Felvidék nagy részét; a Tanácsköztársaság diplomáciai előnyt remélt a kiürítéstől; a Vörös Hadsereg végül összeomlott a románok ellen indított támadás során; a parancsot a Clemenceau-jegyzék alapján adták ki; a románok végül nem vonultak ki a Tiszántúlról).	0–3
	F3 Rögzíti a szórólap egy lényegi elemét (pl. két-, illetve háromnyelvű a szövege; a tájékoztatás mellett a Magyarországra való szavazásra buzdít), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Sopronban és környékén megtartott népszavazás módosította a trianoni békét; a népszavazás során nemcsak magyar anyanyelvűek szavaztak Magyarországra).	0–3

	F4 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Magyarország és Románia elfogadta a német–olasz döntőbíráskodást; a pontos határkijelölés a két ország feladata volt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Észak-Erdély visszaszerzésével Magyarország még jobban elkötelezte magát a tengelyhatalmak mellett; Észak-Erdély visszaadásával Németország az „oszd meg és uralkodj” elvét alkalmazta; ezzel a döntéssel került vissza a legnagyobb létszámú magyar kisebbség az országhoz).	0–3
	F5 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Magyarország az összes visszaszerzett területet kiüríti; a szövetségesek egyetlen revíziós sikert sem ismernek el), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ideiglenesen visszaszerzett területeket szovjet, román és jugoszláv csapatok szállták meg; a megszállt területeken súlyos atrocitások történtek a magyar lakossággal szemben; a megszállt területeken azonnal megkezdődött a megszálló államhatalom kiépítése).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a Monarchia felbomlásával Magyarország független állammá vált, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a világháború elvesztésének / az őszirozsás forradalomnak / IV. Károly lemondásának a következménye; az alapvető cél az ország területi egységének megőrzése volt).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a trianoni békediktátummal Magyarország elveszítette területének nagy részét / kétharmadát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az új határokat nem etnikai alapon húzták meg; a magyarság harmada is a határon túlra került; Magyarországnak nem volt érdemi beleszólása a határhúzásba; Magyarország népszavazást szeretett volna a vitatott területeken; a béke delegáció Teleki vörös térképével érvelt).	0–3
	E3 Rögzít egy, a forrásokban nem szereplő lényeges tény a revíziós sikerekkel kapcsolatban (pl. az első bécsi döntéssel visszatért a Felvidék déli sávja; Magyarország megszállta Kárpátalját; Magyarország megszállta a Délvidéket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Csehszlovákiával szembeni igényeket még a nyugati hatalmak is elismerték; a revíziós sikerek alapvetően Németország megerősödésének köszönhetők; a revíziós sikerek a háborúba való sodródás veszélyét hordozták magukban).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy a párizsi béke lényegében a trianoni határokat állította helyre, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország ezúttal sem szólhatott bele a határhúzásba; a pozsonyi hídfőt is Csehszlovákiához csatolták; Kárpátalja a Szovjetunió része lett; Magyarország egyedül Romániával szemben fogalmazott meg területi igényeket).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. A brit és az amerikai államszervezet

(komplex – összehasonlító)

Szempontok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a brit és az amerikai államszervezetet veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a „dicsőséges forradalom” 1688-ban történt, vagy rögzíti, hogy a Jognyilatkozatot 1689-ben adták ki.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a függetlenségi háború 1783-ban zárult le, vagy rögzíti, hogy a Függetlenségi nyilatkozatot 1776-ban adták ki.	0–2
	T3 Rögzíti a téma egy térbeli elemét Nagy-Britanniával kapcsolatban (pl. fővárosa / a Parlament székhelye London, a brit szigetek egyesítése).	0–2
	T4 Rögzíti a téma egy térbeli elemét az Egyesült Államokkal kapcsolatban (pl. tizenhárom alapító gyarmat / tagállam; fővárosa Washington; nyugati terjeszkedés).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. alkotmány, hatalmi ágak (megosztása), alkotmányos monarchia, köztársaság.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. elnök, miniszterelnök, census, elektori rendszer.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti, hogy Nagy-Britanniának nincs egyetlen, írott alkotmánya / a brit alkotmány több fontos törvény összessége, rögzíti, hogy az Egyesült Államok létrejöttékor írott alkotmányt adtak ki, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az előbbi történelmi, utóbbit kartális alkotmánynak nevezik; mindkét alkotmány rögzíti az államszervezet alapjait / az alapvető jogokat; a brit alkotmány folyamatosan bővül, az amerikai ki lehet egészíteni; mindkettő máig érvényben van).	0–4
	F2 Rögzíti, hogy Nagy-Britanniában vagyonos férfiaknak volt választójoga, rögzíti, hogy az Egyesült Államokban államonként eltérő volt a választójog / általában a vagyonos / adózó férfiaknak volt választójoga, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét államban alapvetően vagyoni census működött; az Egyesült Államokban szélesebb volt a választójog; a nőket a korszakban mindkét helyen kizárták a választójogból; az Egyesült Államokban ezen kívül a rabszolgákat / indiánokat is kizárták; mindkét államban a népfelség elvére épült a választójog).	0–4
	F3 Rögzíti a tory és a whig álláspont egy fontos különbségét (pl. földbirtokos vagy kereskedelmi érdekek; vidéki vagy városi szavazók; király vagy a Parlament elsőbbsége; alacsonyabb vagy magasabb adók; passzív vagy aktív külpolitika), rögzíti a föderalista és demokrata-republikánus álláspont egy fontos különbségét (pl. erős központi hatalom vagy tagállamok jogai; protekciónizmus vagy szabad kereskedelem; aktív vagy passzív külpolitika; kereskedelmi vagy földbirtokos érdekek), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét	0–4

	államban kétpártrendszer működött; később mindkét államban módosultak a pártviszonyok; a pártrendszert az egyéni választókerületes / többségi rendszer is alakította; a két pártrendszer hasonlított a központi hatalomhoz / külpolitikához való viszonyukban; a két pártrendszer különbözött az alkotmányosságához való viszonyukban; mindkét pártrendszer társadalmi / gazdasági törésvonalak mentén alakult ki).	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a brit Parlament kétkamarás / a Közrendűek és a Lordok Házából áll, rögzíti, hogy az amerikai Kongresszus kétkamarás / a Képviselőházból és a Szenátusból áll, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét országban a két ház egyetértése kell a törvényhozáshoz; a brit Parlamentnek csak az alsóháza választott, az amerikai Kongresszusnak – idővel – mindkettő; a brit Parlament két háza a történelmi előzményekből fakad, az amerikai Kongresszusé az állam szövetségi mivoltát fejezi ki; a brit választások szabálytalan időközönként / 4-5 évente voltak, az amerikaiak 2, illetve 6 évente).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy a brit végrehajtó hatalom feje a miniszterelnök, rögzíti, hogy az amerikai végrehajtó hatalom feje az elnök, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a miniszterelnök csak kormányfő, az elnök egyben államfő is; a miniszterelnököt a király nevezi ki / a Parlament választja, az elnököt a választók választják az elektori rendszeren keresztül).	0–4
	E3 Rögzít egy tényt a brit Parlament és kormány viszonyáról (pl. a Parlamentben többséget szerzett párt alakíthat kormányt; a Parlament lemondathatja a miniszterelnököt; a kormány felelős a Parlamentnek), rögzít egy tényt az amerikai Kongresszus és az elnök viszonyáról (pl. az elnök választása független a törvényhozástól; a kormány nem a Kongresszusnak felelős; a Kongresszus le tudja váltani az elnököt), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. előbbi parlamentáris, utóbbit elnöki rendszernek nevezzük; a miniszterelnök mindig a többségi párt vezetője, az elnöknek nincs feltétlenül többsége a Kongresszusban; mindkét országban teljesül a hatalommegosztás elve).	0–4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

1. https://www.tertullian.org/fathers/eutropius_breviarium_2_text.htm
<https://mek.oszk.hu/04300/04353/html/02.htm#14>
2. 2019. május emelt történelem érettségi
 Nemes György–Nemes Rita–Göcze Iván: Egyháztörténelem. Hittankönyv a középiskolák 10. osztálya számára. Szent István Társulat, Az Apostoli Szezszték Könyvkiadója, Budapest, 2012.
<https://www.veszpremhittan.hu/20192020/szentistvantarsulat/egyhaztortenelem10.pdf>
<https://www.magyarKurir.hu/hirek/488-eve-kezdodoett>
3. Thuróczy János: A magyarok krónikája <https://nemzeti.net/contents/library/01-MAGYARKR.pdf>
4. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10_nat2020/lecke_02_008
5. Száray Miklós: Történelem III., Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2010.
 Vadász Sándor: A francia forradalom dokumentumai, Gondolat, Budapest, 1967.
 Hahner Péter: A Nagy Francia Forradalom dokumentumai, Osiris, Budapest, 1999.
6.
[https://hu.wikipedia.org/wiki/James_Watt#/media/F%C3%A1jl:Watt's_condensing_engine_\(New_Catechism_of_the_Steam_Engine,_1904\).jpg](https://hu.wikipedia.org/wiki/James_Watt#/media/F%C3%A1jl:Watt's_condensing_engine_(New_Catechism_of_the_Steam_Engine,_1904).jpg)
<https://www.meisterdrucke.hu/fineart-nyomatok/Thomas-Henry-Nicholson/298741/A-fon%C3%B3-Jenny,-James-Hargreaves-tal%C3%A1lm%C3%A1nya,-1764,-1835.html>
<https://diyhomeschooler.com/morse-and-the-telegraph-free-unit/>
7. Népszava, 1900/129. november 15.
 Fortepan, 1914. Adományozó: Somkuti Ágoston, képszám: 211141
 Fortepan, 1913. Adományozó: Kellerné Alánt Andrea, képszám: 223806
 Károlyi Mihály: Hit, illúziók nélkül. Budapest, 1978. (Fordította: Litván György)
 Gábor Eszter: Az Andrássy út körül. Budapest, 2010.
 Mikszáth Kálmán: Pesti Hírlap, 1881. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Mikszath-mikszath-osszes-muve-2A85B/cikkek-es-karcolatok-5186-kotet-40CD5/1881-pesti-hirlap-61-kotet-46786/>
 Pesti Napló, 1913/224. szeptember 21.
 Törs Kálmán: Küzdelem az árvíz ellen. Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képen. VII. Budapest, 1891.
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/OMMonarchia-az-osztrak-magyar-monarchia-irasban-es-kepben-1/az-alfold-3140/a-tisza-3172/kuzdelem-az-arviz-ellen-tors-kalmantol-31F1/>
 Hirdetmény, 1906. december 22. <https://www.zsidokivalosagok.hu/richter-gedeon/>
 Népszava, 1900/62. június 2.
 Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris Kiadó, Budapest, 2003.
8. HU_MNL_OL K467 Miniszterelnökségi levéltár Miniszterelnökség Miniszterelnökök félhivatalos iratai Tisza 1915
9. https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92000025.TV&searchUrl=/ezer-ev-https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93900004.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D42https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94100015.TVhttps://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1941/?pg=0&layout=shttps://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1944/?pg=474&layout=s
 Bibó István: Zsidókérdés Magyarországon 1944 után. <https://mek.oszk.hu/02000/02043/html/363.html>
10. dr. Boronkai–dr. Gianone–Kormos–dr. Kovács–Simonkay: Történelem 11. Szent István Társulat, Budapest, 2022.
11. dr. Boronkai–dr. Gianone–Kormos–dr. Kovács–Simonkay–Tamásiné: Történelem 12. Szent István Társulat, Budapest, 2023.
 Boronkay–Kaposi–Katona–Száray: Történelem 12. EKE-OFI 2017.
12. dr. Boronkai–dr. Gianone–Kormos–dr. Kovács–Simonkay–Tamásiné: Történelem 12. Szent István Társulat, Budapest, 2023.
13. Isaac Newton: A principiából és az optikából. Levelek Richard Bentleyhez. Fordította: Fehér Márta
 Bukarest, 1981.
<https://mek.oszk.hu/00800/00875/html/html/index1.htm>
14. Edmund Gale, Los Angeles Times, 1929. február 8.
<https://americainclass.org/sources/becomingmodern/prosperity/text4/politicalcartoons-crash.pdf>
 Banking Panics of 1930–31. Federal Reserve History, 2013.
<https://www.federalreservehistory.org/essays/banking-panics-1930-31>
15. https://sermones.elte.hu/szovegkiadasok/magyarul/madasszgy/index.php?file=021_027_kiralytukor
 Képes krónika (Chronicon Pictum) I. Magyar Helikon, Budapest, 1964. Országos Széchényi Könyvtár
<https://mek.oszk.hu/01900/01954/html/index1638.html>
16. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001b.html
 Mafirt Krónika 83. Filmhíradók Online, 1947. augusztus. <https://filmhíradókonline.hu/watch.php?id=6494>

Ratkó Anna rendelete, 1952.

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/feladatok2011tavasz/e_tortma_11maj_fl.pdf

Magyarország a XX. században. II. kötet. Főszerk: Kollega Tarsoly István. Babits Kiadó, Szekszárd, 1996–2000.

https://mek.oszk.hu/02100/02185/html/img/2_5_25g.jpg

17. <https://web.archive.org/web/20160618122348/>

http://hungarian.hungary.usembassy.gov/constitution_in_hungarian.html

<https://vlex.co.uk/vid/electors-of-knights-of-808490717>

https://avalon.law.yale.edu/18th_century/pa08.asp

<https://www.jstor.org/stable/90017505>

<https://reagan.blogs.archives.gov/2022/10/26/american-elections-and-campaigns-1788-to-1800-the-rise-of-political-factions-in-the-early-republic/>

18. <https://liget.ro/letmod/marosvasarhely-katonai-megszallasa>

<https://trianon100.hu/blog-cikk/a-tanacsokoztarsasag-megkezd-a-felvidek-kiuriteset>

http://www.sopron.hu/Sopron/portal/front_show?contentId=26291

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/2vhSzakkonyv-magyarok-a-ii-vilaghaboruban-2/a-delvideki-hadmuvelet-1941-aprilis-874/tendenciak-a-ket-vilaghaboru-kozott-88B/a-masodik-beccsi-dontes-szovege-90A/>

<http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/ww2/doksi/fszunet.html>